

KUNTIEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Lokakuussa pidettiin kunnallisvaalit ja uudet valtuustot ovat järjestäytyneet. Vielä kunnallisvaalien alla punamultaministerit kulkivat ympäri maata ja kertoivat, kuinka kuntien talous kehitty myönteisesti ja taloussuunnittelu on entistä helpompaa. Eipä tainnut viesti mennä ollenkaan perille, koska peräti 136 kuntaa nosti heti vaalien jälkeen veroäyriään. Samalla monien verotus jälleen kiristyi.

Viime päivien tiedot kuntien tilinpäätöksistä ovat hätkähdyttäviä. Vuosikatteeltaan negatiivisten kuntien lukumäärä on enemmän kuin kaksinkertaistunut edellisvuodesta ja se oli viime vuonna peräti 142. Kuntien lainakanta kasvoi miljardilla eurolla edellisestä vuodesta. Miljardi on muuten edelleen tuhat miljoonaa.

Tästä huolimatta hallitus kaavailee kunnille lisävastuita esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien työllistämisessä. Suunnitelma kohdistuisi erityisen epäoikeudenmukaisesti pahimmin työttömyydestä kärsiviin pieniin kuntiin, joiden talous on muutoinkin suurimmissa vaikeuksissa.

Kuntien yhteistyö ja yhdistäminen on kuitenkin keskeinen tavoite myös koko hallitukselle. Talousongelmiensa kanssa kamppailevissa kunnissa yhdistämiskysymys herättää aina yhteisen ja oikeutetun epäilyn: miten monesta köyhästä saadaan yksi rikas? Hallinnon osuus kuntien menoista on prosenttien luokkaa, kun kaksi kolmasosaa kuluu opetukseen, sosiaalipalveluihin ja terveydenhuoltoon.

Hallinnollinen yhdistäminen tuottaa vain siinä tapauksessa, että viisaus ja osaaminen palvelujen tilaamisesta hallinnossa lisääntyvät, muutoin siitäkään ei ole merkittäviä säästöjä odotettavissa.

Hallituksen eripuraisuutta kuvastaa se, että sosialidemokraatit ovat löytämässä lääkkeitä kuntien yhdistämisestä ja yhteistyöstä. SDP:n ohjelmatyöstä kantautuneet tiedot kertoivat, että puolueessa olisi haluttu ottaa tavoitteeksi sata kuntaa. Tästä annettiin periksi, koska SDP:ssä tiedetään, että nykyinen hallituskumppani keskusta ei kuntavallastaan hevillä luovu. Se tulee pitämään siitä kynsin hampain kiinni.

Kuntien toimintojen tehostamisessa pahimpana esteenä kuntatasolla on taas perinteisesti ollut vasemmisto. Kun kokoomus toi vaalien alla esiin monipuolisia ajatuksia palvelutuotannon tehostamisesta, käänsi valtapuolue SDP keskustelun yksityistämiseen ja nostatti asiasta valtaisan poron. Seurauksena on, että nyt työnsä aloittaneissa valtuustoissa on suuri joukko valtuutettuja, joille palvelutuotannon tehostaminen on kirosana. Katsotaan, milloin siellä silmät avautuvat.

Kuntien ongelmat on helposti hahmotettu. Perusongelmia on kaksi: valtionosuuksien ja verotulojen supistumisen myötä pienenevät tulot ja palveluvelvoitteiden kasvaessa nousevat menot.

Kunnat voivat päästä huomattaviinkin säästöihin toimintojaan tehostamalla. Viime vuosien kehitys on ollut suorastaan huolestuttava – tuottavuus on laskenut, henkilöstömäärä noussut ja kustannukset kasvaneet. Julkinen kuva esim. terveydenhuollossa syntyy kuitenkin siitä, että terveyskeskusten ja sairaaloiden johto valittaa resurssipulaa, työntekijäjärjestöt työoloja ja potilaat hoitoon pääsyn hankaluuksia.

Tuleva hoitotakuujärjestelmä parhaimmillaan pakottaa tehostamaan toimintaa. Vallalla on edelleen ajattelu, jonka mukaan kunnat maksavat terveydenhoidosta sen, minkä terveydenhoito ymmärtää vain pyytää.

Tuottavuuden parantamisen pitäisi julkisella sektorilla olla jatkuva osa kaikkea toimintaa. Siihen kuuluu kuntien välinen yhteistyö palvelutuotannon tehostamiseksi. Pitkällä aikavälillä tämä ei kuitenkaan yksin riitä, ellei hallituksella ole selkärankaa sopia kuntien kanssa vastuista ja velvoitteista kestäväällä tavalla.

Myös kuntarakennetta on tehostettava. Näin jatkamalla ei voida enää pitkään turvata hyviä palveluja.

Petri Salo